

ne, kako se vezejo in napravljajo okraški po stanovanju. Nekateri so bile posebno spretne in so vzorcu, ki so ga imele pred seboj, še kaj same dodale po lastnem okusu. Tako so se počasi same učile, boljšale in napredovale in svoje izdelke v denar spravljale. Tudi trgovci so nekoliko pripomogli, ker so dajali čipkaricam vzorce — »risane papirce«, po katerih so izdelovale različne vrste čipk. Leta 1834 so poročali, da se v Idriji zasluži za čipke 3000—4000 fl.

Največ pa je pripomogla do veljave in umetne izdelave idrijskih čipk Ivana Ferjančič. Rojena v Idriji 20. decembra 1850, je stopila v ljudsko šolo leta 1859. Prvi razred je završila z odliko, bila je prva premijantka. Izmed ženskih ročnih del je imela največje nagnjenje do čipkarstva. Veselje do tega jo je pripravilo, da je šla na Tirolsko v Konsberg poučevat v čipkarstvu. Vrnivši se domov, je s svojo sestro Antonijo začela izdelovati nove vzorce, ki so odprli idrijskim čipkam pot na svetovni trg.

Tedanje ministrstvo se je za mlado nadarjeno čipkarico začelo zanimati. Povabilo jo je na Dunaj. Po razgovoru z njo so ustanovili čipkarsko šolo v Idriji, ki jo je vodil katehet Ivan Juvan; prva učiteljica pa je bila Ivanka Ferjančič. To se je zgodilo leta 1876. Namen šole je bil naučiti in izuriti dekleta v izdelovanju finih čipk. Izdelovale so čipke v sukancu (cvirnu), bombažu, volni, svili pa tudi s srebrno in zlato nitjo. Dobrodejni vpliv čipkarske šole se je razširil na vso okolico Idrije in še daleč naprej do Vrhnike, Zeleznikov, Sorice, na Primorsko do Šebrelj in Cerknega.

V Idriji je bila taka šola zelo potrebna. Ker je nastala velika konkurenca, bi bile idrijske čipke zaostale, ko bi ne bili napredovali s časom in okusom. Tako je pa ravno po šoli prišlo v Idrijo mnogo denarja, saj jih je čipkalo skoraj 1000; celo deklice od 5—6 let so se začele igrati s čipkarskim orodjem.

Leta 1903 se je čipkarska šola razširila. Do takrat je imela le dva oddelka, na katerih so poučevali samo praktično čipkanje. Sedaj so pritegnili še teoretični pouk za celo leto v nemščini, obrtnem spisu, knjigovodstvu, računanju in risanju. Tako so si mlada dekleta spopolnila znanje, da so lahko postale čipkarske učiteljice, blagajničarke ali računovodkinje.

Leta 1895 je postal kurator šole učitelj na ljudski šoli Ivan Vogelnik. Ker je imel izpit za meščanske šole, je postal vodja in pozneje nadzornik čipkarskih šol.

Da bi zvišali cene in nadzorovali izdelane čipke, je šola tudi sama prodajala. Začelo se je s cerkvenimi čipkami, ki so bile izdelane v slogu, primernem svetišču. Prodajal so jih veliko, ker so bile dobro vezane. Češke čipke so bile le pletene in so se zato kmalu raztrgale.

Ker je v Idriji kupčija s čipkami na šoli čedalje bolj cvetela, (Vogelnik je vpeljal celo neko zavarovanje za podporo obolelim čipkaricam), so postali na Dunaju pozorni na daljno Idrijo. Kar je med hribi v malem mogoče, se lahko nadaljuje v centrali še z večjim uspehom. Leta 1907 je država prevzela vso kupčijo v svoje roke in poklicala Vogelnika na Dunaj. Vse šole — veliko jih je bilo na Češkem — so pošiljale svoje izdelke v centralo, ki je razširila trgovino po vseh državah, celo v daljno Ameriko.

Tudi od privatnih čipkaric je jemala. Pritožili so se pa trgovci, češ mi moramo plačati davek od svoje obrti, država pa brez teh stroškov ceneje prodaja. Država se je vdala in leta 1912 opustila kupčevanje; samo kar so učenke izdelale v šolskih prostorih, so morale pošiljati v zavod za žensko domačo obrt na Dunaj.

Čipkarska šola še sedaj obstoji. Centrala in nadzorstvo je v Gorici. Čipkarski izdelki so bili odlikovani na raznih razstavah v Italiji, Avstriji, Franciji in Rusiji.

Ciril Zupanc

GROZILNO PISMO LOŠKIH FANTOV A. KRENNERJU

praes. 12/9. 897

št. 652

Častitlivi gospod Krener!

Mi loški fanti vam nasnanimo, kar mi mislimo narbolprav je za vas, da vse te puštovske kurbe v enmo tednu is fabrike ispodite, če ne se vam sna skos to velika nesreča prigoditi vaš jez je terden, pa dinamitam se ne bo branil. Katerih se nam ne pomankuje še hujših nasledkov se bojte nas koker je ta če se to nesgodi kar mi čemo.

Vi lahko dobite mestne dekleta, katere bojo sa ta denar delale kakor puštavske sdei pa naredite kakor je vam ljuba.

Per besed ostanemo mi fanti če prav en par let aresta dobimo...

Od vsih mestnih fantov preserčno so oni posdravljeni Gospod Krener

Sklenemo in storjeno bo.

Kot je razvidno z druge strani dopisa, je tovarnar sukna Krenner (sedanji Šešir) grozilno pismo nesel na občino županu Blažu Moharju, ki je zadaj podpi-

san. Ta je prepis naslovil na okrajno sodišče v Loki. Indeksi sodišča za leto 1897 omenjajo večkrat Krennerjevo ime, vendar ne v zvezi s to zadevo. Verjetno se je vse mirno poravnalo. Pismo kaže, da so bila nasprotja med mestom in predmestjem Puštalom v drugi polovici 19. stol. še vedno živa, segajo pa nazaj v čase verskih bojev. Puštal je bil v drugi polovici 19. stol. izrazito proletarski, saj so se Puštalci vedno pehalj za zaslužkom, ker niso imeli zemlje.

Franc Štukl

NOVO IMENOVANJE MESTNIH DELOV IN ULIC

Razen Groharjevega naselja ima Loka zdaj še dva dela pri Trati, ki sta dobila leta 1968 ime naselje, to sta HAFNERJEVO in FRANKOVO NASELJE. Prvo je imenovano po vodji judenburškega upora Antonu Hafnerju (glej članek v lanskim LR str. 76), drugo po Ivanu Franku, borcu Loške čete z Godešča, ki je že 19. 12. 1941 odšel v partizane in v boju padel leta 1942. Novo imenovanje je bilo opravljeno potem, ko je zbor volivcev krajevne skupnosti Trata predlagal, da se Stari dvor združi z mestom.

TITOV TRG je dobil ime kot središče bodočega jedra novega mestnega dela. Stara cesta od Plevne naprej proti Ljubljani se zdaj imenuje LJUBLJANSKA CESTA.

Leta 1966 so bila naselja Železniki, Škovine, Češnjica, Studeno in Jesenovec združena v eno naselje z imenom Železniki. S tem v zvezi je občinski odbor skupščine občine Škofja Loka določil imena in numeracijo hiš po uličnem sistemu. Kot taka so ostala stara imena ČEŠNJICA, STUDENO in JESENOVEC. Na novo so uvedena nekdanja ledinska imena OTOKI, LOG in NA KRESU (po hribu, kjer so nekoč kurili kres). V notranji razdelitvi Železnikov samih sta obveljali stari imeni RACOVNIK in TRNJE. Po nepotrebnem so zamenjali staro ime Gorenji konec z novim imenom NA PLAVŽU (pravilno bi bilo Pri plavžu), ki so ga raztegnili tudi na Ovcjo vas, ki ima premalo imenitno ime, ker spominja na vaško naselje in na skromno živinorejo. Popolnoma nepravilno je, da so odpravili ime Škovine. Naselje Škovine je bilo ustanovljeno že pred koncem 13. stoletja in je bilo kot kmečko naselje skozi vsa stoletja upravno ločeno od fužinarskega trga. Še do leta 1920 so Škovine spadale pod selško (ne pod železniško) župnijo in so še pri zadnjem štetju leta 1961 izkazane kot sa-

mostojno naselje. Zdaj pa njihovega imena niso vzeli več v poštev niti kot delno ime Železnikov. Ni prav, da dajejo in odvzemajo krajevna imena brez poznavanja in upoštevanja preteklosti krajev.

France Planina

POMEMBNA NAPISA

Na pročelju Plavčeve hiše v Železnikih je predsednik občine Škofja Loka tov. Zdravko Krvinca 31. avgusta t. l. odkril ploščo z napisom železniškega rojaka:

Starim Železnikom v spomin,
spremenljivosti časov v opomin,
sled minulega trpljenja,
up sedanjega življenja.

V prvi sobi muzejske zbirke v tej hiši pa je na steni napis:

Kolesa kovačnic se več ne vrtijo,
pesem ponočna kladiv molči,
ugasile so v plavžih silne peči,
le tih spomenik o njih govori,
življenje pa trdo nas kuje naprej,
nov kruh si mesimo iz svojih moči.

Niko Žumer

PRISPEVEK H KRONIKI ŠKOFJE LOKE OD 10. 9. 1968 DO 1. 10. 1969

14. septembra 1968. Cestno podjetje iz Kranja je končalo prenovitvena dela na cesti skozi Selško dolino v dolžini 17 km. Dela so stala 2,3 milijone N din, ki sta jih prispevala republiški cestni sklad in škofjeloška občinska skupščina.

22. septembra. Hudo neurje je v zadnjih dneh precej prizadelo Selško dolino. Pri Podporeznu se je sprožil zemeljski plaz in zatrpal cesto. K sreči pa pravkar obnovljena cesta ni poškodovana in tudi vsj mostovi po dolini so uspešno kljubovali visoki vodi.

5. oktobra. Sindikalna podružnica LTH je za člane kolektiva — lastnike avtomobilov priredila spretnostno in propagandno vožnjo, za zaključek uspele prireditve pa prijeten piknik.

27. oktobra. Zbirke Loškega muzeja si je ogledal dvajset tisoči obiskovalec. Obiskovalcem, ki so prejeli 19.999., 20.000. in 20.001. vstopnico so na krajši slovesnosti izročili darila podjetij Nama in Koteks-Tobus iz Ljubljane in Kroj iz Škofje Loke.

29. oktobra. Podjetje Marmor s Hotavelj je v Ljubljani prikazalo uporabnost breton plošč, ki so zlepljene iz sicer neuporabnega marmornega drobirja. Plošče so cenejše, trše in lepše od čistega marmorja. Redna proizvodnja plošč se